

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

4 Ağustos 1920 Tarihinde İngiltere Lordlar Kamarası'nda Sevr Antlaşması Hakkında Yapılan Oturum Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation of the Session on the Treaty of Sevres in the House of Lords of Great Britain on 4 August 1920

Çağdaş YÜKSEL^{a*}

^a Arş. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Denizli / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-2230-3702

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 12 Nisan 2021

Kabul tarihi: 10 Şubat 2022

Anahtar Kelimeler:

Osmanlı İmparatorluğu,
İtilaf Devletleri,
Sevr Antlaşması,
Paris Barış Konferansı,
Birinci Dünya Savaşı

ARTICLE INFO

Article History:

Received April 12, 2021

Accepted February 10, 2022

Keywords:

The Ottoman Empire,
The Allied Powers,
The Treaty of Sevres,
Paris Peace Conference,
The First World War

ÖZ

Osmanlı İmparatorluğu Birinci Dünya Savaşı'nda ağır bir yenilgi almıştır. Bu durum Osmanlı topraklarını paylaşmak için uzun yıllardır mücadele eden emperyalist devletler için önemli bir fırsat olmuştur. Mondros Mütarekesi sonrasında İtilaf Devletleri Anadolu'nun çeşitli bölgelerini işgal etmişler ve bu durumu hukuki hale getirmek için barış antlaşmaları hazırlamaya başlamışlardır. Paris Barış Konferansı'nda mağlup devletlerle yapılacak barış antlaşmaları hazırlanırken Osmanlı topraklarının paylaşılması da gündeme gelmiştir. Fakat yürütülen uzun müzakerelere rağmen İtilaf Devletleri paylaşım konusunda anlaşamamışlardır. Londra ve San Remo'da yapılan görüşmeler sonucunda paylaşım konusunda bazı uzlaşmalara varılmış ve ortaya Sevr Antlaşması çıkmıştır. Sevr Antlaşması hazırlandığı tarihten itibaren özellikle İngiltere'de çeşitli tartışmalara konu olmuştur. Bazı İngiliz politikacılar Sevr Antlaşması'nın gerçekçi olmadığı ve uzun vadede zararlı sonuçlar doğurabileceğini ifade etmişlerdir. Buna karşılık İngiliz Hükümeti antlaşmanın son derece iyi şekilde hazırlandığını, Türklerin antlaşmayı kabul edeceklerini savunmuştur. Zaman Sevr Antlaşması'ndan kuşku duyanları haklı çıkartmıştır. Mustafa Kemal Paşa liderliğinde Anadolu'da sürdürülen Millî Mücadele nedeniyle Sevr Antlaşması uygulanamamış, Türkiye ile İtilaf Devletleri arasında barışı sağlamak için yeni bir barış antlaşması imzalanması gerekmiştir.

ABSTRACT

The Ottoman Empire completed the First World War with a great defeat. This situation has been an important opportunity for the imperialist states that have struggled for many years to share the Ottoman lands. After the Armistice of Mudros, the Allied Powers occupied various regions of Anatolia and started to prepare peace treaties to legalize this situation. While preparing peace treaties with the defeated states at the Paris Peace Conference, the sharing of Ottoman lands was also brought to the agenda. However, despite the long negotiations, the Allied Powers could not agree on sharing. As a result of the negotiations held in London and San Remo, some agreements were reached on sharing and the Treaty of Sevres emerged. Since the preparation of the Treaty of Sevres, it has been the subject of various discussions, especially in Britain. Some British politicians have stated that the Treaty of Sevres is unrealistic and could have harmful consequences in the long run. On the other hand, the British government argued that the treaty was prepared very well and that the Turks would accept the treaty. Time justified those who doubted the Sevres Treaty. Under the leadership of Mustafa Kemal Pasha was implemented because of the Treaty of Sevres ongoing National Struggle in Anatolia, a new peace treaty between the Allies and Turkey to ensure peace had to be signed.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: cyuksel@pau.edu.tr

EXTENDED ABSTRACT

The Ottoman Empire suffered a heavy defeat in the First World War. As a result, the future of the empire largely depends on the decision of the Allied Powers. The Allied Powers realized that the appropriate time had come to end the Eastern Question and to share the Ottoman lands among them. When the First World War ended, the Allied Powers started negotiations to share the Ottoman lands after settling European affairs. While France and Italy advocated sharing in accordance with the secret treaties made during the war, Britain, which had an advantageous position during the war, argued that the sharing plans should be updated. Britain supported the demands of small states such as Greece and Armenia in order to restrain the power of France and Italy and tried to include them in the share.

The preparation of the Treaty of Sèvres took a long time. This treaty was signed at the latest among the peace treaties prepared after the First World War. This situation stemmed from the fact that the Allied Powers gave priority to the peace treaty to be made with Germany and the negotiations on sharing the Ottoman lands were prolonged. While preparing the Treaty of Sèvres, long and difficult negotiations were conducted between the Allied Powers. This situation inevitably has been reflected in the agenda of the politicians of these countries. After the Treaty of Sèvres was prepared, it was discussed at length in Britain. Since the peace to be made with the Ottoman Empire drew the attention of many British politicians, the Treaty of Sèvres came to the fore in the House of Commons as well as the House of Lords, and upon this, Foreign Minister Earl Curzon took the floor and had to make some statements. In this study, the House of Lords session where the Treaty of Sevres was discussed was examined. Thus, it was analyzed what the members of the House of Lords thought about the peace conditions imposed on the Ottoman Empire, how they evaluated the Treaty of Sevres, what criticism they brought to the treaty, and how the government tried to answer the criticisms made. In this way, it is aimed to reveal how the British Government and British politicians see the Treaty of Sèvres.

As a result of the negotiations held in Paris, London and San Remo, the Ottoman lands were shared. After the sharing plans were completed, peace conditions were prepared and communicated to the Ottoman delegation invited to Paris. In the face of some change demands of the Ottoman delegation, the Allied Powers asked the Ottoman Empire to sign the peace treaty after meeting again in Spa, and they threatened that otherwise, Greece would advance into Anatolia. Britain, which was in military and financial difficulties after the First World War, found it appropriate to benefit from Greece because it could not force the Turks to accept the Treaty of Sevres. Greece, which received the support of Britain, accepted this duty to get a share from Anatolia. Armenians and Kurds in Turkey have also incited to compress the Great Britain. However, she never fulfilled the promises he made to them.

In the face of the Greek progress, the Istanbul Government had to accept the Treaty of Sevres in order not to get worse. However, the National Struggle that started in Anatolia prevented the implementation of the Treaty of Sevres. The Ankara Government has announced that it does not recognize the Treaty of Sevres. Britain's playing the Greek trump card did not produce the desired result. Grand National Assembly of Turkey's army halted the Greek army in Sakarya war. After that, the Treaty of Sevres was gradually accepted by the Allied Powers that the Treaty could not be applied. Thereupon, the Treaty of Sèvres was softened and tried to be accepted by Ankara in various proposals. However, Mustafa Kemal Pasha certainly did not accept them. It is up to the soldiers to resolve the matter. With the expulsion of the Greek Army from Anatolia after the Great Offense, the Allied Powers had to make a new armistice. Thus, the Treaty of Sevres was wasted and the Lausanne Conference started to make a new peace between the Allied Powers and the Ankara Government. The Treaty of Sevres, which shared Anatolia with the Treaty of Lausanne, was abolished. Fully independent and sovereign Republic of Turkey was recognized by the Allied Powers with the Treaty of Lausanne.

Giriş

Osmanlı İmparatorluğu Birinci Dünya Savaşı'nda ağır bir yenilgi yaşamıştır. Bunun neticesinde imparatorluğun toprak bütünlüğü ve egemenliği tehlikeye düşmüştür. İtilaf Devletleri Şark Meselesi'ni sonlandırmak ve Osmanlı topraklarını aralarında paylaşmak için uygun zamanın geldiğini fark etmişlerdir. Bu düşünce ile hazırlanan Sevr Antlaşması ile Osmanlı İmparatorluğu Birinci Dünya Savaşı sırasında elinden çıkan yerlere ek olarak Anadolu'nun önemli bir bölümünü de kaybetmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında kaldırılan kapitülasyonlar geri getirilmiş, Osmanlı İmparatorluğu'na siyasi, askeri, mali kısıtlamalar dikte ettirilmiş ve büyük bir tazminat yüklenmiştir.

Sevr Antlaşması'nın hazırlanması oldukça uzun bir zaman almıştır. Bu antlaşma Birinci Dünya Savaşı sonrasında hazırlanan barış antlaşmaları içerisinde en geç imzalanan antlaşma olmuştur. Bu durum İtilaf Devletleri'nin Almanya ile yapılacak barış antlaşmasına öncelik vermelerinden ve Osmanlı topraklarını paylaşma konusunda yürütülen görüşmelerin uzamasından kaynaklanmıştır. Sevr Antlaşması hazırlanırken İtilaf Devletleri arasında uzun ve zorlu görüşmeler yürütülmüştür. Bu durum ister istemez bu ülkelerin siyasetçilerinin de gündemine yansımıştır. Sevr Antlaşması hazırlandıktan sonra İngiltere'de uzun uzun tartışılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu ile yapılacak barış pek çok İngiliz politikacının ilgisini çektiğinden Sevr Antlaşması Avam Kamarası'nın yanı sıra Lordlar Kamarası'nda da gündeme gelmiş ve bunun üzerine Dışişleri Bakanı Earl Curzon söz alarak bazı açıklamalar yapmak zorunda kalmıştır. Bu çalışmada Sevr Antlaşması'nın tartışıldığı Lordlar Kamarası oturumu incelenmiştir. Böylece Lordlar Kamarası üyelerinin Osmanlı İmparatorluğu'na dayatılan barış şartları hakkında ne düşündükleri, Sevr Antlaşması'nı nasıl değerlendirdikleri, antlaşmaya hangi eleştirileri getirdikleri ve hükümetin yapılan eleştirileri nasıl cevaplandırmaya çalıştığı analiz edilmiştir. Bu sayede İngiltere Hükümeti'nin ve İngiliz politikacıların Sevr Antlaşması'nı nasıl gördüklerinin gözler önüne serilmesi hedeflenmektedir.

Tarihsel Arka Plan

Rusya 19. yüzyıldan itibaren Osmanlı topraklarını ele geçirme planlarını hızlandırmıştır. Rusya'nın Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkacağı ve mirasına tek başına sahip olacağı endişesi Batı devletlerini bazı önlemler almaya itmiştir. Uzun zamandır Osmanlı toprak bütünlüğün savunan İngiltere ve Fransa 93 Harbi sonrasında politika değiştirerek Osmanlı İmparatorluğu'nu kendileri ortadan kaldırmaya karar vermişlerdir (Beydilli, 2010, s. 355-356). Böylece Osmanlı mirasını ele geçirerek Rusya'yı durdurmayı amaçlamışlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Almanya'nın yanında Birinci Dünya Savaşı'na dahil olması İngiltere, Fransa ve Rusya için büyük bir fırsat olmuştur. Bu nedenle daha savaş sırasında aralarında yaptıkları gizli antlaşmalarla Osmanlı topraklarını aralarında paylaşmışlardır. Bu paylaşım planlarına daha sonra savaşa giren İtalya da dahil olmuştur (Küçük, 2010, s. 204-205).

Birinci Dünya Savaşı 1918 yılında Almanya ve müttefikleri aleyhine dönmüştür. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa girişi İtilaf Devletleri'ne büyük bir avantaj sağlamıştır. 29 Eylül 1918 tarihinde Bulgaristan'ın ateşkes isteyerek savaştan çekilmesi Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşa devam etmesini imkânsız hale getirmiştir (Aydemir, 2011, s. 302). Çünkü Almanya ile Osmanlı İmparatorluğu arasında kara bağlantısı kopmuş, lojistik destek kesilmiştir (Öztürk, 2005, s. 272). Osmanlı İmparatorluğu için Birinci Dünya Savaşı 30 Ekim 1918 günü imzaladığı Mondros Mütarekesi ile sona ermiştir (Armaoğlu, 2004, s. 122). Böylece İtilaf Devletleri'nin Osmanlı topraklarını paylaşma projelerini hayata geçirmelerine zemin hazırlanmıştır (Haytoğlu, 2020, s. 162).

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya ve müttefiklerine savaş ilan etmiş 32 devletin katılımıyla barış antlaşmalarını şekillendirmek için 18 Ocak 1919 günü Paris'te barış konferansı

açılmıştır (Tolon, 2006, s. 115). Konferansa İngiltere, Fransa, Amerika, İtalya ve Japonya'nın başbakan ve dışişleri bakanlarından oluşan Onlar Konseyi hâkim olmuştur (Arafat, 2008, s. 89). Konferansın amacı Birinci Dünya Savaşı sonrasında barışı yeniden tesis etmek olarak açıklanmıştır (Kasalak, 2021, s. 544 ve Yazıcı, 2020, s. 1046). Ancak gerçekte galip devletler, daha fazla sömürge elde etmek, savaş sırasında yaşanan yıkımı telafi edebilmek için mağlup devletlerden büyük tazminatlar almak, mağlup devletleri bir daha tehdit yaratamayacak hale getirmek için yoğun çaba göstermişlerdir (Ertan, 2016, s. 555 ve Demirhan, 2019, s. 201).

Konferansta Orta Doğu'nun paylaşımı için önemli bir mücadele yaşanmıştır. İngiltere Orta Doğu'da gücünü arttırmak ve Fransa ile İtalya'nın etkinliğini sınırlandırmak için çaba göstermiştir. Buna karşın Fransa ve İtalya gizli antlaşmalarla kendilerine vaat edilen toprakları ele geçirmeye çalışmışlardır. Amerika kendi çıkarına uygun olacak şekilde dünyayı yeniden şekillendirmek istemiştir. Konferansta Osmanlı topraklarının paylaşılması konusunda görüş birliğine varılmış ancak paylaşım üzerinde anlaşılammıştır. Konferansa Osmanlı topraklarından pay almak isteyen küçük devletler de başvuruda bulunmuşlardır (Sofuoğlu, 2021, s. 570). Yunanistan sahte nüfus istatistikleriyle Anadolu ve Trakya üzerinde toprak taleplerinde bulunmuştur (Küçük, 2009, s. 1 ve Berber, 1997, s. 108). İtalya'nın gücünü sınırlandırmak isteyen İngiltere için bu önemli bir fırsat olmuş ve İngiltere Yunanistan'ı desteklemiştir (Kocabaş, 2003, s. 186 ve Sonyel, 2011, s. 192). Bu durum İtalya'da büyük hayal kırıklığı ve nefret uyandırmış İtalyan heyeti Paris'i terk etmiştir (Ertan, 2016, s. 556 ve Shaw, 1994, s. 405). Ermeniler de kendilerine Doğu Anadolu'dan toprak verilmesi ve büyük bir Ermenistan kurulması için konferansa bir heyet göndermişlerdir (Beyoğlu, 2008, s. 125). İngiltere bu isteklere olumlu yaklaşmıştır. İngiltere bölgede kuracağı bir Ermenistan ile Rusya'nın Kafkasya ve İran'a inmesini engellemeyi, Anadolu ile Rusya arasındaki bağlantıyı kesmeyi ve Türkiye'nin İran ve Irak'a nüfuz etmesinin önüne geçmeyi hedeflemiştir. Ancak kurulacak Ermenistan'a askeri ve maddi yardımda bulunamayacağı için bu devleti Amerikan himayesine bırakmak istemiştir (Akşit, 1991, s. 72). Amerika'nın bu teklifi reddetmesi İngiltere'yi zor durumda bırakacaktır. İngiltere daha sonra Ermenistan ile Irak arasında bir Kürdistan kurarak bölgedeki durumunu daha da sağlamlaştırmayı planlamaya başlamıştır (Akgül, 1992, s. 382).

Paris Barış Konferansı'nda Amerika'nın izlediği politika diğer devletlerden farklı olmuştur. Konferans sırasında Amerika'nın en çok ağırlık verdiği konu Milletler Cemiyeti meselesi olmuştur (Ertan, 2016, s. 561). Amerika ayrıca Başkan Wilson'ın ilan ettiği 14 prensip doğrultusunda dünya nüfuz alanları kazanmayı da hedeflemiştir (Akgül, 1992, s. 381). Bunun üzerine İngiltere ve Fransa Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını öne alarak Amerika Başkanı Wilson'ın ülkesine dönmesini sağlamışlar ve konferansa tam anlamıyla hâkim olmuşlardır. Japonya özellikle Orta Doğu meseleleriyle pek ilgilenmemiş İtalya ise adeta dışlanmıştı (Arafat, 2008, s. 89).

Paris Barış Konferansı'nda Osmanlı İmparatorluğu ile yapılacak barış hakkında kesin bir karara varılamamıştır. Bunun nedeni henüz Osmanlı topraklarının paylaşılması meselesinin çözülememiş olmasıdır. Anadolu'da başlayan direniş hareketi de İtilaf Devletleri'ni tedirgin etmiştir (Ertan, 2016, s. 24). İtilaf Devletleri aralarında anlaşamadıkları için Osmanlı heyeti Paris'e davet edilmemiştir. Zaten barış şartları oluşturulurken Osmanlı İmparatorluğu'na söz hakkı verilmesi düşünülmemiştir (Macmillan, 2004, s. 7 ve Turan, 2012, s. 185). Paris'te çözülemeyen sorunların çözümü için görüşmelere Londra'da devam edilmiştir (Selvi, 2020, s. 73).

Osmanlı topraklarını paylaşım planları 12 Şubat 1920 günü başlayan Londra ve 8-26 Nisan tarihlerinde San Remo Konferanslarında da devam etmiştir (Fromkin, 2018, s. 351 ve Akşin, 2000, s. 93). Barış antlaşması hazırlanırken Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Misak-ı

Millîyi kabul etmesi İtilaf Devletleri'nin 16 Mart tarihinde İstanbul'u resmen işgal etmelerine yol açmıştır (Küçük, 2009, s. 3 ve Şimşir, 1985, s. 153). Zaten işgal altında bulunan şehirde işgalin şiddetlendirilmesinin Türkleri barış antlaşmasını kabule zorlayacağı planlanmıştır (Akşin, 1992, s. 384). Ancak işgal tam tersine Anadolu'da Mustafa Kemal Paşa liderliğindeki Millî Mücadele'nin güç kazanmasına ve daha sonra Büyük Millet Meclisi'nin açılmasına yol açmıştır (Turan, 2006, s. 317). Bu nedenle İstanbul'un işgali Millî Mücadele'nin önemli kırılma anlarında birisi olmuştur (Karabekir, 1988, s. 489).

İtilaf Devletleri barış şartlarını Paris'e davet edilen Osmanlı temsilcilerine tebliğ etmişler ve Ankara Hükümeti'ni yok saymaya devam etmişlerdir (Tansel, 1991, s. 170). Paris'e giden Damat Ferit Paşa İtilaf Devletleri'nden bazı değişiklikler talep etmiş İtilaf Devletleri bunları değerlendirmek için zaman istemişler ve Osmanlı heyetini adeta Paris'ten kovmuşlardır (Yazıcı, 2020, s. 1050). Osmanlı İmparatorluğu'nun barış şartlarının hafifletilmesi yönündeki itirazları sonrasında 17 Temmuz 1920 günü Spa'da yapılan toplantı sonrasında İtilaf Devletleri, Osmanlı heyetinin taleplerini reddetmeye karar vermişler ve Osmanlı Hükümeti'nden 27 Temmuz 1920 gününe kadar Sevr Antlaşması'nı imzalamasını istemişlerdir (Aybars, 2005, s. 231 ve Altuğ, 1992, s. 98). Aksi takdirde Yunan ordusunun ilerleyeceği tehdidinde bulunmuşlardır (Özüçetin, 2015, s. 43-44). Bunun üzerine Osmanlı Hükümeti antlaşmayı kabul etmeye karar vermiştir (Kayra, 2004, s. 122 ve Jaeschke, 1991, s. 202). Paris'e gönderilen Osmanlı heyeti 10 Ağustos 1920 günü Sevr Antlaşması'nı imzalamıştır (Küçük, 2009, s. 3). İngiliz yazışmaları Osmanlı Hükümeti'nin İngiliz baskısı nedeniyle Sevr Antlaşması'nı kabul ettiğini iddia etmektedir (Sonyel, 2007, s. 157).

Ankara Hükümeti bu duruma sert tepki göstererek antlaşmayı kabul etmediğini ve antlaşmayı imzalayanları vatan haini ilan ettiğini duyurmuştur (Küçük, 2005, s. 80). Dış ilişkilerinde bağımsız hareket eden Ankara Hükümeti halka dayandığı ve sadece ulusun çıkarlarını dikkate aldığı için İstanbul Hükümeti'nin aksine İtilaf Devletleri'nin baskılarına boyun eğmemiştir (Oran, 2003, s. 97). Bu sayede Sevr Antlaşması'na bir çekince göstermeden itiraz edebilmiştir.

Sevr Antlaşması ile Osmanlı İmparatorluğu'nun Orta Doğu ve Anadolu topraklarının paylaşımı tamamlanmıştır. Fransa Suriye'yi, İngiltere Irak ve Filistin'i almıştır. Anadolu'da çeşitli nüfuz bölgeleri oluşturulmuş, Doğu Anadolu'da bir Ermenistan ve Güney Doğu Anadolu'da bir Kürdistan kurulması kararlaştırılmıştır. İzmir ve Trakya Yunanistan'a bırakılmıştır. Boğazların yönetimi Türklerin elinden alınmıştır (Beydilli, 2010, s. 356). Böylece Şark Meselesi'nin sonlandırılması amaçlanmıştır. Zaten Lloyd George Sevr Antlaşması sonrasında parlamentoda yaptığı konuşmada "Türkiye artık yok" demekten çekinmemiştir (Akşin, 2010, s. 185).

Anadolu topraklarının büyük kesiminde Ankara Hükümeti hâkim olduğu için Sevr Antlaşması'nın tam olarak uygulanması mümkün olmamıştır (Yeşilbursa, 2020, s. 109). Sevr Antlaşması'nı Ankara Hükümeti'ne kabul ettirmek ve uygulamaya koymak için Yunan Ordusu harekete geçirilmiştir (Volkan, 2017, s. 279). Ancak Birinci ve İkinci İnönü Savaşlarının yanı sıra Sakarya Savaşı'nda da Yunan Ordusu'nun Türk kuvvetleri tarafından mağlup edilmesi Sevr Antlaşması'nın uygulanamayacağını müttefiklere gösterecektir (Turan, 2006, s. 318). Bu gelişmeler sonrasında Millî Mücadele adil bir barış yapma hedefine ulaşmak için ısrarcı olacaktır (Bozkurt, 2020, s. 1). Bundan sonra İtilaf Devletleri Sevr'i biraz değiştirerek üç kez Ankara yönetimine kabul ettirmeye çalışacaklar ancak bu girişimler sonuçsuz kalacaktır. Görüşmelerin sonuçsuz kalması üzerine Mustafa Kemal Paşa kumandasındaki Türk Ordusu Büyük Taarruz zaferi ile Yunan kuvvetlerini Anadolu'dan atacak ve Sevr Antlaşması yırtılıp atılacaktır (Küçük, 2005, s. 81).

İngiltere Lordlar Kamarasında Yapılan Oturum ve Değerlendirmeler

4 Ağustos 1920 günü Osmanlı İmparatorluğu ile yapılacak barış hakkında Lordlar Kamarasında bir oturum yapılmıştır. Oturuma Lord Wester Wemyss'in açıklamalarıyla başlanmıştır. İlk olarak Sevr Antlaşması'nın onaylanmasının hem İngiltere hem de müttefikleri için zararlı sonuçlar ortaya çıkarabileceğini ileri sürmüştür. Antlaşmanın sağlam bir politika sonucu ortaya çıkmadığını, pek çok mantıksız ve uygulanamaz hüküm verdiğini ve uzun vadede iyi sonuçlar doğurmayacağını iddia etmiştir. Lord Wemyss konsey açıklama yaptığı zaman antlaşmayı ortaya çıkaran politikayı daha iyi anlamayı umduğunu söylemiştir. Paris Konferansı'nda yaşanan zorlukların farkında olduğunu, ancak tüm çıkar mücadelelerine rağmen savaş durumunu daha insancıl ve mantıklı şekilde sonlandırmanın mümkün olduğunu ifade etmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 726). Konuşmasının bu bölümünde Lord Wemyss İngiliz Hükümeti'nin gerçekçi olmayan girişimlerini eleştirme cesareti göstermektedir. Yapılan düzenlemenin İzmir'i içine düştüğü kaostan kurtaracağına inanan olup olmadığını soran Lord Wemyss, kurulacak yerel parlamentonun sorunları çözmede ve kaynakları verimli kullanmada başarılı olacağına inanan biri olup olmadığını merak ettiğini belirtmiştir. Daha sonra yapılacak plebisitin kıskançlıkları ve ırklar arasındaki sorunları ortadan kaldırmasının mümkün olmadığını dile getirmiştir. Lord Wemyss yapılanların gerçek nedenini göremediğini, olayları gizleyen bir örtü olduğunu ancak ilk politik rüzgârda örtünün ortadan kalkacağını söylemiştir. İzmir'de etkili bir Yunan nüfus olsa da kentin bir Türk şehri olduğunu, şehrin geleceği için bir plebisit planlanmasının saçma olduğunu ifade etmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 726-727). Burada Lord Wemyss Sevr Antlaşması'nı hazırlayan İngiliz Hükümeti'ni eleştirmekten yine geri durmamıştır. Konuşmasının devamında ise Trakya'ya Yunanistan'ın yerleşmesini de kesinlikle anlayamadığını, bu durumun Türkler ve Bulgarları kızdırmaktan başka bir işe yaramadığını söyleyerek, doğuda yeni bir Alsace-Lorraine yaratmaya neden ihtiyaç duyulduğunu sormuştur. Lord Wemyss Fransa topraklarının Almanlar tarafından alınmasının Avrupa'da 50 yıl süren sorunlara yol açtığını hatırlatarak, Türk şehirlerinin Yunanistan'a verilmesinin de aynı sonuçlara yol açıp açmayacağını sormuştur. Yapılanların nedenini anlayamadığını bir kez daha vurguladıktan sonra, savaşta en az acı çekmiş ülke olan Yunanistan'a böyle ödül verilmesini şaşkınlıkla karşıladığını söylemiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 727).

Sevr Antlaşması gerçeklerden ziyade İtilaf Devletleri'nin ve özellikle İngiltere'nin çıkarlarını temel alarak şekillenmiştir. Bu durum antlaşmanın kalıcılığını ve uygulanabilirliğini ortadan kaldırmıştır. Sevr Antlaşması Anadolu'daki direnişi şiddetlendirmiş ve yeni bir savaşa yol açmış yani barış getirememiştir. Sahte nüfus istatistiklerine dayanarak Trakya ve İzmir'in Yunanistan'a bırakılması bazı İngilizleri bile şaşırtmıştır. Bölgedeki çıkarlarını Yunanistan sayesinde korumak isteyen İngiliz Hükümeti Yunan iddialarını desteklemekten çekinmemiştir. Yunanistan Birinci Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri'ne ciddi bir katkı yapmamış, müttefik orduların ülkesine asker çıkartması sonrasında savaşa girmiştir. Yunanistan'a verilen toprakların ödül diye adlandırılmasına Lord Wemyss haklı olarak isyan etmektedir.

Lord Wemyss Türkiye'nin yanlış yönlendirme sonucu düşman safında savaşa katıldığını iddia etmiştir. İngiltere'nin İslam'la savaşta olmadığını ve Türkiye'yi ortadan kaldırmak için savaşmadığını açıkladığını hatırlatarak, Anadolu'da Türklerin çoğunlukta olduğunu, antlaşmadaki ifadelerin gerçekle ilişkisi bulunmadığını söylemiştir. Lord Wemyss Türkiye ile yapılacak barışın Hindistan'ın durumuyla yakından ilişkili olduğunu söyleyerek, sürecin bu kadar uzamasının Hindistan Müslümanları arasında radikalizmi arttırdığını iddia etmiştir

(İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 728-729).

İtilaf Devletleri savaş sırasında baskıcı hükümetlerle savaştıklarını, düşman ülkelerin halklarına karşı kötü niyet beslemediklerini sık sık ilan etmişlerdir. Sömürgelerinde huzursuzluk yaşanmasından korkan İngiltere İslam ile savaşmadığını defalarca vurgulamıştır. Ayrıca savaş sırasında askerî açıdan faydalanabilmek için dominyonlarına pek çok vaatle bulunmuştur. Fakat savaş sonrasında bu vaatleri yerine getirmemiştir. Bu durum Kanada, Avusturalya ve Hindistan gibi dominyonlarda huzursuzluğa yol açmıştır. Yaşanan gelişmeler nedeniyle Hint Müslümanları da İngiltere'ye tepki göstermeye başlamışlardır. Hindistan yönetimi bu nedenle İngiliz Hükümeti'ni sık sık uyarmak zorunda kalmıştır.

Lord Wemyss Türkiye'nin imparatorluğun uzak parçalarını bırakmaya ve ordusunu ortadan kaldırmaya hazır bir şekilde ateşkes yaptığını, buna karşın İtilaf Devletleri'nden adil ve makul bir antlaşma beklediğini hatırlatmıştır. Bu davranış karşısında müttefiklerin 1919 yılında Türkiye'yi yeniden inşa edecek ve kendi tarafına kazanacak bir antlaşma yapamamalarını eleştirmiştir. Bu yüzden Türkiye'nin Bolşevik etkisine terk edildiğini ifade eden Lord Wemyss, İttihat ve Terakki Partisi ortadan kalktıktan sonra müttefiklerin planlarına itiraz edecek ulusal bir direniş hareketi yokken barışın sağlanamamasının hata olduğunu söylemiştir. Ateşkesten itibaren 20 ay geçmesine rağmen savaşın devam ettiğini ve böylece Anadolu'da direniş hareketinin ortaya çıkmasına imkân verildiğini belirtmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 729-731).

Osmanlı yönetimi Mondros Mütarekesi'nde çok ağır şartları kabul etmiş, buna karşın yapacağı iş birliği sayesinde yumuşak bir barış antlaşması yapılacağını ummuştur. Ancak devletin savunma mekanizmasının ortadan kalkması sonrasında İtilaf Devletleri Osmanlı topraklarını paylaşmışlardır. Barış antlaşmasının gecikmesi ve yaşanan işgaller Millî Mücadele'nin başlamasına zemin hazırlamıştır. Anadolu'da ortaya çıkan Millî Mücadele Türklerin yaşamadığı toprakları önemsemese de Anadolu'nun bölünmesine karşı çıkmıştır. Yürütülen mücadele sırasında Bolşeviklerle de yakınlaşma olmuştur. Bu dikkate alındığında Lord Wemyss'in korkusu yersiz değildir.

Lord Wemyss Orta Doğu'da İngiltere'nin artık bir kurtarıcı olarak görülmediğini, Filistin'de varlığını devam ettiremeyecek bir yapı kurulduğunu, çözümsüzlük yüzünden Ermenilerin büyük sıkıntılar çektiklerini dile getirerek İngiliz Hükümeti'ni eleştirmiştir. Yapılanların yeni savaş tohumları ekmekten başka bir işe yaramayacağını savunmuştur. Ordu ve donanmanın yeni savaşlardan ciddi endişe duyduklarını dile getirmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 730-731).

İngiltere'nin Filistin'e Yahudileri yerleştirmesi bölgede ciddi sorunlara yol açmıştır. Müslümanlar arasında İngiliz karşıtlığı güç kazanmıştır. Maddi sıkıntı içinde olan İngiltere Ermenileri de yüz üstü bırakmış, Amerika'yı konuya dahil etmeye çalışmıştır. Ermenilere toprak vaat edilmiş ancak askeri veya mali bir yardım yapılmamıştır. Amerika'nın meseleye dahil olmaması üzerine Ermeniler bir köşeye atılmışlardır.

Lord Wemyss dünyada istikrarın, hukuksal yapının ve düzenin sağlanması için İngiliz İmparatorluğu'na ihtiyaç olduğunu ve bu nedenle kendisinin imparatorluğun büyük bir hayranı olduğunu ifade etmiştir. Sevr Antlaşması'nın imparatorluğun köklerine mikrop saçan bir hastalık olduğunu söylemiştir. Bu antlaşmanın savaşı bitirmeyeceğini, aksine yeni savaşlara yol açarak barışa son vereceğini iddia etmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 731).

Gerçekten de Sevr Antlaşması Türklerle yapılacak barışı gerçekleştirememiştir. Millî Mücadele'nin başlaması antlaşmanın uygulanma şansını ortadan kaldırmıştır. Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlanması sonrasında Sevr Antlaşması yırtılıp atılmıştır.

Bu konuşma sonrasında Dışişleri Bakanı Earl Curzon söz almıştır. Antlaşmanın henüz onaylanmadığını hatırlatarak bu durumda dışişleri bakanlığının antlaşma hakkında resmî açıklama yapmasının doğru olmayacağını savunmuştur. Antlaşmanın imzalandıktan sonra yayınlanacağını ve tartışmaya uygun hale geleceğini dile getirmiştir. Önceki konuşmada antlaşmaya yapılan eleştirilere katılmadığını, antlaşmanın sonun başlangıcı olmadığını ifade etmiştir. Kendisinin metni hazırlayan konferansta bulunduğunu ve iyi bir antlaşma yapılması için herkesin yoğun mesai harcadığını belirtmiştir. Antlaşmanın mantıksız maddeler içermediğini savunmuştur (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 732).

Sevr Antlaşması hazırlanırken İtilaf Devletleri'nin çıkarlarına uygun olması için Yunan nüfus rakamları ve Ermeni katliamı gibi pek çok sahte iddia dikkate alınmış, gerçek durum yeteri kadar incelenmemiştir.

İzmir konusunda yapılan eleştiriye ve İzmir'in bir Türk şehri olduğu ifadesine itiraz eden Earl Curzon İzmir'de durumun incelenmesi için bir komisyon kurulduğunu ifade etmiştir. Komisyon raporu doğrultusunda İzmir ve Trakya'nın Yunanistan'a bırakıldığını, bu bölgelerde Yunanlıların çoğunlukta olduklarını ileri sürmüştür. Earl Curzon İstanbul'un müttefikler arası itilafardan dolayı değil, Müslümanları incitmek için Türklere bırakıldığını savunmuştur. Aksi takdirde uzun vadede Müslümanların tepkisinin ortaya çıkacağını ve bu durumun İngiliz İmparatorluğu'na zarar vereceğini belirtmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 733).

İzmir ve Trakya'da Yunanlılar çoğunlukta olmadıkları halde bu bölgeler İngiltere'nin desteği ile Yunanistan'a verilmiştir. Kurulan komisyonlar çoğu zaman gerçeğin hilafına kararlar almışlardır.

Earl Curzon konuşmasının devamında, Filistin, Mezopotamya ve Ermenistan konusundaki eleştirilere cevap vermiştir. Mezopotamya'daki durumun Türklerin yüzyıllardır süren kötü durumundan kaynaklandığını iddia ederek bölge için mevcut durumdan başka çözüm olmadığını ileri sürmüştür (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 734). Bu ifadelerde İngiltere'nin işgal ettiği bölgelere medeniyet götürdüğü çünkü oradaki eski yönetimin yozlaşmış olduğu iddiası desteklenmeye çalışılmaktadır. Earl Curzon konuşmasının devamında Ermeni konusunda İngiltere'nin elinden geleni yaptığını ve Sevr Antlaşması ile durumun düzeltileceğini söylemiştir. Ermenilerin çektiği acıların Türklere kaynaklandığını, savaş sırasında 800.000 kişinin öldüğünü ve 200.000 kişinin sürüldüğünü ileri sürmüştür. Earl Curzon İngiltere'nin Filistin'de manda yönetimi kurarak Yahudileri vatanlarına döndürdüğünü, bunu yaparken de Arap çoğunluğa adil davranmaya çalıştığını iddia etmiştir. Filistin'deki 500 yıllık Türk yönetiminin büyük skandallara yol açtığını öne sürerek, İngiltere'nin bölgede düzeni sağlamaya çalıştığını savunmuştur (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 734).

İngiltere savaş boyunca Arapları Türk yönetiminden kurtaracağını ve bağımsız bir Arap Krallığı kurulacağını vaat etmiştir (İyiat, 2021, s. 108). Fakat asıl yapmak istediği petrol zengini bölgeleri ele geçirmektir (Boztemur, 2011, s. 71). Bu uğurda gizli antlaşmalarla Fransa'ya bıraktığı bölgeleri ele geçirdiği gibi Osmanlı İmparatorluğu ile ateşkes imzalandıktan sonra bile Musul'u işgal etmekten çekinmemiştir. Yine tampon bir Ermeni devleti kurabilmek için Ermenilerin katledildiği iddiasını ortaya atmıştır. (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar

Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 734). Özellikle 1917 yılından itibaren Yahudilerden büyük maddi destek aldığı için Filistin'e Yahudileri yerleştirmiştir.

Earl Curzon İtilaf Devletleri'nin verdiği toprak bütünlüğü garantisine rağmen Osmanlı İmparatorluğu'nun Almanya'nın yanında savaşa girdiğini belirtmiştir. Osmanlı Hükümeti'nin İtilaf Devletleri'nin tarafsız kalması önerisini reddederek bütün kaynaklarını Almanya'nın zaferi için seferber ettiğini dile getirmiştir. Boğazların kapanması sonucunda Rusya ve Romanya ile bağlantının kesildiğini, bu devletlerin savaşa yapacakları katkının azaldığını, savaşın en az iki yıl daha uzadığını ifade etmiştir. Earl Curzon savaşın uzaması nedeniyle müttefiklerin yüzbinlerce insan kaybettiklerini ve milyonlarca pound harcadıklarını hatırlatmıştır. Böyle bir durumun bir daha tekrarlanmasına izin verilmemesi gerektiğini söyleyerek, barış antlaşması ile Türkiye'ye medeni dünyaya katılma ve müreffeh hale gelme şansı tanındığını iddia etmiştir. Earl Curzon barış antlaşması şartlarını iyi bildiğini, antlaşma ile Ermeniler, Kürtler, Süryaniler, Araplar gibi yıllardır acı çeken azınlıklara çözüm üretildiğini ileri sürmüştür. Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerin yine Türklere bırakıldığını savunmuştur. Türkiye'ye bırakılan toprakların Avusturya'nın üç katı olduğunu söyleyerek, bu bölgenin yeniden kalkınmak için çok uygun olduğunu öne sürmüştür. Earl Curzon Sevr Antlaşması'nın Türkiye'ye pek çok ekonomik avantaj getireceğini savunmuştur. Son yıllarda sorunlu olan mali sistemin bu sayede ıslah edilebileceğini öne sürerek, kurulacak mali komisyon sayesinde adil ve verimli bir vergi düzeni kurulacağını iddia etmiştir. Osmanlı borçlarının imparatorluktan kopan devletler arasında paylaştırıldığını, Türkiye'nin gelişimine engel olunacak bir tazminat talep edilmediğini dile getirmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 735-736).

Daha önce yaşananlardan dolayı Osmanlı Hükümeti'nin İtilaf Devletleri'ne güvenmemesi şaşırıcı değildir. Bu nedenle İngiltere'nin Osmanlı yönetiminin savaşa girdiği için suçlaması gariptir. Osmanlı'nın ittifak tekliflerini reddederek onu Almanya'nın yanına iten yine kendisidir. İngiltere savaşın uzamasını ve Boğazların kapanmasını asla unutmamıştır. Boğazların kapanmasının tehlikelerini gören İngiliz Hükümeti, Sevr Antlaşması ile Boğazları uluslararası bir komisyonun yönetimine vermiş, Lozan Antlaşması'nda bazı değişikliklere rağmen yine Boğazların açık tutulmasını sağlamıştır. Savaşın uzaması nedeniyle de barış antlaşmasının oldukça sert olmasını sağlayarak intikamını almıştır. Bölgede çıkarlarını koruyacak tampon devletler kurmak içinse Türklerin azınlıklara kötü davrandıklarını iddia etmiştir.

Earl Curzon uluslararası ticareti korumak için Boğazların Türk kontrolünden çıkarıldığını, savaş ve barış zamanında tüm ticaret gemilerine açık hale getirildiğini belirtmiştir. Bu sayede Türkiye'nin tek taraflı olarak Boğazları kapatmasının önüne geçildiğini ifade etmiştir. Earl Curzon İzmir Yunanlılara verildiği halde Türklere burada serbest bölge kiralama hakkı tanındığını ileri sürmüştür. Boğazların açıklığı sayesinde Türkiye'nin açık denizlere ulaşımının garanti altına alındığını, bu sayede Türk ekonomisinin kalkınması için önemli bir fayda sağlandığını savunmuştur (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 736). Earl Curzon Sevr Antlaşması'nı savunmak için bu antlaşmanın Türk halkına bazı kazanımlar getirdiğini bile iddia etmekten çekinmemiştir. Sevr Antlaşması ile Türk halkının zorunlu askerlikten ve Türk Hükümeti'nin de büyük askeri harcamalardan kurtarıldığını öne sürerek, Türklerin tek yapmaları gerekenin geçmişin kötü günlerini unutmak olduğunu söylemiştir. Türk halkının ve hükümetinin önünde kalkınmak için tarihte hiç olmadığı kadar büyük bir fırsat olduğunu iddia ederek, Türkiye'ye bu fırsatı kaçırmamasını ve bu sayede dünyanın gelişmesine katkıda bulunmasını tavsiye etmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 737).

Gerek Sevr gerekse Lozan sürecinde İngiltere için en önemli mesele Boğazlar rejimi olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sırasındaki sıkıntıyı tekrar yaşamamak ve Rusya'daki yeni rejime karşı savaşan unsurları desteklemek için İngiltere Boğazların her şartta tüm gemilere açık kalmasını sağlamıştır. Bu durumun bütün devletlere katkı yapacağını savunarak onları kendisini desteklemeye davet etmiştir. Zorunlu askerliğin kaldırılması ve Türk ekonomisinin kontrol altına alınmasının Türk halkı lehine olacağını öne sürerek bir bakıma halkın antlaşmaya tepkisini azaltmak istemiştir.

Earl Curzon Sevr Antlaşması'nın Paris'te durduğunu ve aldığı duyuma göre Türklerin antlaşmayı imzalama niyetinde olduklarını belirtmiştir. Türkler için daha iyi bir kurtuluş yolu olmadığını savunmuştur. Türkiye'nin antlaşma yüzünden bazı sıkıntılar çekebileceğini kabul eden Earl Curzon, ancak savaş sonrasında acı çeken tek ülkenin Türkiye olmayacağını söylemiştir. İtilaf Devletleri'nin antlaşmayı adil bulduklarını, eğer Türkiye antlaşma sonrasında iyi niyetli hareket ederse yardımı esirgemeyeceklerini dile getirmiştir. Herkesin geçmişin kötülüklerinden ve entrikalarından arınmış yeni bir Türkiye kurulmasını arzuladığını iddia etmiştir. Antlaşma henüz imzalanmadığı ve açıklanmadığı için daha fazla detay veremeyeceğini, ancak antlaşma imzalanır imzalanmaz parlamentoya tüm detayların bildirileceğini söylemiştir. Bu olduğunda herkesin antlaşmanın ne kadar adil olduğunu göreceğini ileri sürerek sözlerini noktalamıştır (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 737-738).

İtilaf Devletleri sık sık Osmanlı idaresine eğer Sevr Antlaşması'nı imzalamazlarsa durumun daha da kötü olacağı tehdidinde bulunmuşlardır. Bu tavır bu konuşmada da görülmektedir. İmza sonrasında Earl Curzon Türkiye'ye yardım vaadinde bulunarak Osmanlı Hükümeti'ni antlaşmayı kabul etmesi için teşvik etmeye çalışmıştır.

Earl Curzon sonrasında Lord Lamington söz almıştır. Konuşmasına 1918 yılı ocak ayında yayınlanan bildiriye Trakya'nın ilhak dışı alan olarak açıklandığını hatırlatarak başlamıştır. Lord Lamington Earl Curzon'un Türklerin Anadolu'da başarılı bir yönetim kurabilecekleri tahminini olumlu değerlendirdiğini ifade etmiştir. Konuşmasının devamında İngiltere'nin çeşitli Müslüman topluluklara verdiği sözleri tutmamasını eleştirmiştir. Lord Lamington Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz Hükümeti'nin Araplara büyük bir devlet vaat ettiğini ancak savaş sonrasında bunu gerçekleştirmediğini hatırlatarak, Suriye, Mezopotamya ve Filistin'de yaşanan sorunları buna bağlamıştır. (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 739). Gerçekten de İngiltere savaş sırasında Araplara vaat ettiklerini gerçekleştirmediği. Bunun yanı sıra Filistin'e Yahudileri yerleştirmeye başlaması bölgedeki sorunları daha da arttırmıştır. Lord Lamington Şubat 1918'de Başbakan Lloyd George'un Avam Kamarası'nda yaptığı konuşmada İngiltere'nin vaatlerine sadık kalacağını taahhüt ettiğini hatırlatmıştır. Hindistan'daki Müslümanlar arasında yaşanan hayal kırıklığının İngiltere'nin verdiği sözleri tutmamasından kaynaklandığını vurgulamıştır. Antlaşma sonrasında Türklerle yardım edileceğinin açıklanmasının Hindistan ve diğer Müslümanlar üzerinde olumlu etki yapacağını belirtmiştir. Fakat çeşitli Müslüman toplulukların hala İngiltere'den kuşku duyduklarını hatırlatarak, dikkatli davranılmasını tavsiye etmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 739). Hindistan Müslümanları arasında yaşanan huzursuzluk Hindistan Genel Valiliği'nin dışında İngiliz politikacıları da endişelendirmiştir. Lord Lamington'ın ifadelerinde bu husus göze çarpmaktadır. Lord Lamington Sevr Antlaşması'nın şartlarının parlamentoya açıklanmamasını anlayamadığını söyleyerek hükümetin bu kararı eleştirmiştir. Antlaşmanın Mayıs ayında hazırlandığını, üzerinden bu kadar süre geçmesine rağmen maddeler hakkında detaylı bilgiye sahip olmadıklarını dile getirmiştir. Yakın Doğu halkları ile ilgili karışık meselelerle hükümetin ilgilenmesinin doğru olduğunu ancak kendilerine konu üzerinde

tartışacak kadar bilgi verilmemesini yanlış bulduğunu ifade etmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 740).

Bu konuşmada İngiltere'nin gerek Türklere gerekse Müslümanlara verdiği sözleri tutmadığı bir İngiliz politikacı tarafından eleştirilmektedir. İngiltere'nin Mondros Mütarekesi'ne tam olarak uymaması ve Anadolu'da işgallerin başlaması Millî Mücadele'yi başlatmış, Filistin'e Yahudilerin yerleştirilmesi ise Müslümanların tepkisini çekmiştir. Vaat edilen büyük Arap Krallığı yerine çeşitli manda rejimlerinin kurulması ise bölgede huzursuzluğa yol açarak Irak'ta bazı isyanlara sebep olmuştur. İngiltere'nin bu politikası Hindistan Müslümanlarının da İngiltere aleyhine dönmelerine neden olmuştur.

Sıradaki konuşmacı Marquess of Crewe olmuştur. Lordlar Kamarası'nın benzer konuları daha çok tartışması gerektiğini savunmuştur. Earl Curzon'un Sevr Antlaşması'nı tartışmak için doğru zaman olmadığı fikrine katılmadığını belirtmiştir. Hazırlanan antlaşmanın hazırlık sürecinde tartışılmasının doğru olmadığını kabul etmiş, ancak antlaşma tamamlandıktan uzun bir süre geçmesine rağmen konunun gündeme gelmemesini yanlış bulduğunu ifade etmiştir (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 741). Bu eleştiriden İngiliz Hükümeti'nin Sevr Antlaşması'nı kendi kamuoyunda bile yeterince tartışmaya açmadığı anlaşılmaktadır. Marquess of Crewe antlaşmayı tartışmaya açan Lord Lamington'a teşekkür etmiştir. Dışişleri Bakanı'nın yapılan eleştirilere cevap vermesi sayesinde Lordlar Kamarası'nın antlaşma hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Hindistan meselesi üzerine çok fazla konuşmak istemediğini söylemiştir. Hindistan'da yaşananların Müslümanları savunmaktan ziyade Hindistan'daki İngiliz yönetimini sonlandırmaya yönelik olduğunu savunmuştur. Türkiye'nin savaşa etkisinin büyütüldüğünü ve bu nedenle antlaşmada çok sert hükümler olduğunu dile getirmiştir. İstanbul'un Türklere alınmasının İslam dünyasında büyük bir tepkiye neden olmayacağını iddia etmiştir. Türkiye'nin sınırları çizilirken diğer devletlere kıyasla çok katı davranıldığını ileri sürmüştür. Antlaşmayı eleştirenlerin Earl Curzon'un açıklamaları sonrasında rahatlamaları gerektiğini ileri sürmüştür. İngiltere'nin Türkiye için iyi niyet beslediğini, hazırlanan antlaşmanın yeni Türkiye'nin kalkınmasına katkı sağlayacağını savunmuştur (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 742-743).

Marquess of Crewe Hindistan konusunda ilginç bir saptama yapmıştır. Gerçekten de Hindistan İngiltere'nin bağımsızlık vaadi karşısında Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere'yi büyük ölçüde desteklemiştir. Ancak savaş sonrasında İngiltere verdiği sözü tutmamıştır. Bunun üzerine Hindular İngiliz aleyhtarı girişimlerde bulunurken Hindistan Müslümanları da onları desteklemişlerdir.

Tekrar söz alan Lord Wemyss yapılan açıklamalar sonrasında antlaşmaya olan bakışının değiştiğini ifade etmiştir. Yapılan konuşmalardan antlaşmanın, Türkiye için o kadar da kötü olmayabileceğini anladığını söylemiştir. İkinci defa söz aldığı için özür dileyerek konuşmasını noktalamıştır (İngiltere Parlamento Tutanakları, Lordlar Kamarası, The Treaty With Turkey, 04.08.1920, s. 744).

Sonuç

Lordlar Kamarası'nda yapılan oturumu değerlendirmek gerekirse Sevr Antlaşması'nın gerçeklerden ziyade İtilaf Devletleri'nin ve özellikle İngiltere'nin çıkarlarını temel alarak şekillendirilmesi olumsuz değerlendirilmiştir. Bu durumun antlaşmanın kalıcılığını ve uygulanabilirliğini ortadan kaldırdığına dikkat çekilmiştir. Sahte nüfus istatistiklerine dayanarak Trakya ve İzmir'in Yunanistan'a bırakılmasının bazı İngilizleri bile şaşırttığı görülmektedir. Yunanistan Birinci Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri'ne ciddi bir katkı yapmamış, müttefik orduların ülkesine asker çıkartması sonrasında savaşa girmiştir. Bundan

ötürü Yunanistan'a verilen toprakların ödül diye adlandırılmasına bazı İngiliz politikacıların hayretle yaklaştıkları görülmektedir.

Birinci Dünya Savaşı sırasında sömürgelerinde huzursuzluk yaşanmasından korkan İngiltere İslam ile savaşmadığını defalarca vurgulamıştır. Ayrıca savaş sırasında askerî açıdan faydalanabilmek için dominyonlarına pek çok vaatte bulunmuştur. Fakat savaş sonrasında bu vaatleri yerine getirmemiştir. Bu durum Kanada, Avustralya ve Hindistan gibi dominyonlarda huzursuzluğa yol açmıştır. Yaşanan gelişmeler nedeniyle Hint Müslümanları da İngiltere'ye tepki göstermeye başlamışlardır. Hindistan yönetimi bu nedenle İngiliz Hükümeti'ni sık sık uyarmak zorunda kalmıştır. Lordlar Kamarası'ndaki oturumda bazı politikacıların İngiliz Hükümeti'nin bu politikasından rahatsız oldukları göze çarpmaktadır. Bu durumun Hindistan'da ve Orta Doğu'da İngiliz karşıtı hareketlere neden olduğu vurgulanarak İngiliz Hükümeti eleştirilmiş ve politikasını yeniden şekillendirmesi talep edilmiştir.

Osmanlı yönetimi Mondros Mütarekesi'nde pek çok ağır şartı kabul etmiştir. İtilaf Devletleri ile yapacağı iş birliği sayesinde yumuşak bir barış antlaşması yapılacağını ummuştur. Fakat Sevr Antlaşması Osmanlı yönetiminin beklentilerinden çok daha farklı olmuştur. Sevr Antlaşması ve Anadolu'da yaşanan işgaller Türklerin tepkisine yol açmıştır. Oturumda bazı İngiliz politikacılar bu durumun Türkleri direnişe ve Bolşeviklerle yakınlaşmaya yönlendireceği uyarısında bulunmuşlardır. Anadolu'da başlayan Millî Mücadele ve Ankara ile Moskova arasındaki ilişkiler bu korkuların yersiz olmadığını göstermiştir.

Kaynakça

1-Arşiv Belgeleri

İngiltere Parlamento Tutanakları. Lordlar Kamarası. The Treaty With Turkey. 04/08/1920. 41. s. 726-744.

2-Araştırma Eserleri

Altuğ, Y. (1992). *Türk İnkılap Tarihi (1919-1938)*. İstanbul: Çağlayan Kitapevi.

Akgül, S. (1992). "Paris Konferansı'nda Sevr'e Türkiye'nin Paylaşılma Meselesi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 8(23), s. 381-396.

Akşin, S. (1992), *İstanbul Hükümetleri ve Millî Mücadele*. C. 2. İstanbul: Cem Yayınevi.

Akşin, S. (2000). *Çağdaş Türkiye Tarihi 1908-1980*. C. 4. İstanbul: Cem Yayınevi.

Akşin, S. (2010). *İç Savaş ve Sevr'de Ölüm*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Akşit, A. (1991). *Atatürk'ün Dış Politika İlkeleri ve Diplomasisi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Arafat; M. (2008). "Paris Konferansı'nda Mezopotamya", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), s. 87-103.

Armaoğlu, F. (2004). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, İstanbul: Alkım Yayınları.

Aybars, E. (2005). *Türkiye Cumhuriyeti – I*. İzmir: Zeus Kitapevi.

Aydemir, Ş. (2011). *Tek Adam*. C. 1. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Berber, E. (1997). *Sancılı Yıllar: İzmir 1918-1922 Mütareke ve Yunan İşgali Döneminde İzmir Sancağı*. Ankara.

Beydilli, K. (2010). "Şark Meselesi", *İslam Ansiklopedisi*, C 38, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 352-357.

Beyoğlu, S. (2008). "Sevr ve Lozan'da Ermeni Sorunu", *Gazi Akademik Bakış*, 2(3), s. 125-138.

Bozkurt, B. (2020). "İstanbul'dan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Yolculuk", *Millî Mücadele 1920*. Editör Umut Karabulut ve İbrahim Bozkurt. Ankara: Nobel Yayınları. s. 1-26.

Boztemur, R. (2011), "Arap İsyanı, 1916-1918", *Mülkiye Dergisi*, 35(272), s. 61-80.

Demirhan, H. (2019). "Paris Barış Konferansı'nda (1919) Yunanistan'ın Toprak Talepleri ve Barı Anadolu'nun İşgal Kararının Alınması", *Asia Minor Studies*, 7(2), s. 201-219.

- Ertan, A. (2016). "I. Dünya Savaşı'nın Ardından Yeni Dünya Düzenine Doğru: 1919 Paris Barış Konferansı", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(3), s. 551-572.
- Ertan, F. (2016). "Sevr ve Lozan Antlaşmaları Hakkında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme", *Atatürk Yolu Dergisi*, 15(58), s. 21-37.
- Fromkin, D. (2018). *Barışa Son Veren Barış Modern Orta Doğu Nasıl Yaratıldı*, İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Haytoğlu, E. (2020). "İtilaf Devletleri'nin Londra, San Remo, Hythe ve Spa Konferanslarında Ele Aldıkları Bir Konu: İzmir Sorunu". *Millî Mücadele 1920*. Editör Umut Karabulut ve İbrahim Bozkurt. Ankara: Nobel Yayınları. s. 161-199.
- İyiat, B. (2021). "Arap Milliyetçiliği Ütopyası", *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), s. 103-112.
- Jaeschke, G. (1991). *Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karabekir, K. (1988). *İstiklal Harbimiz*. İstanbul: Merk Yayıncılık.
- Kasalak, K. (2021). "Paris Barış Konferansı'nda "İstanbul ve Boğazlar Mandası" Tartışmaları", *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 7(3), s. 543-552.
- Kayra, C. (2004). *Sevr Dosyası*. İstanbul: Tarihçi Kitapevi.
- Kocabaş, S. (2003). *Mütareke Dönemi ve Millî Mücadele (1918-1923)*. İstanbul: Vatan Yayınları.
- Küçük, C. (2005). "Millî Mücadele", *İslam Ansiklopedisi*, C 30, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 76-83.
- Küçük, C. (2009). "Sevr Antlaşması", *İslam Ansiklopedisi*, C 37, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 1-5.
- Küçük, C. (2010). "Sykes-Picot Antlaşması", *İslam Ansiklopedisi*, C 38, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 204-206.
- Macmillan, M. (2004). *Paris 1919: Paris Barış Konferansı ve Dünyayı Değiştiren Altı Ayın Hikayesi*, Çev. Belkıs Dişbudak, Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Oran, B. (2003). *Türk Dış Politikası*. C. 1. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öztürk, C. (2005). "Mondros Mütarekesi", *İslam Ansiklopedisi*, C 30, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 271-273.
- Özüçetin, Y. (2015). "Meclis Celse Zabıtlarında Sevr Muahedesine Karşı Tepki ve Yorumlar", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), s. 40-68.
- Selvi, H. (2020), "Son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda Doğu Sorunu", *Millî Mücadele 1920*. Editör Umut Karabulut ve İbrahim Bozkurt. Ankara: Nobel Yayınları. s. 73-108.
- Shaw, S. Ve Shaw, E. (2000). *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*. İstanbul: E Yayınları.
- Sofuoğlu, A. (2021). "Yunan İşgal Yönetimi Döneminde Batı Anadolu'da Ortaya Çıkan İki Devletleşme Girişimi "Batı Anadolu Muhtar Hükümeti" ve "İyonya Devleti" 1919-1922". *Dr. Nevzat Gündoğ'a Vefa Tarih, Kültür ve Sanat Yazıları*. Editör Yusuf Kılıç ve Ercan Haytoğlu. Konya: Çizgi Kitapevi. s. 565-615.
- Sonyel, S. (2007). *Gizli Belgelerle Mustafa Kemal, Vahdettin ve Kurtuluş Savaşı*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Sonyel, S. (2008). *Mustafa Kemal Atatürk ve Kurtuluş Savaşı*. C. 2. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Sonyel, S. (2011). *İngiliz Gizli Belgelerinde Türk-Yunan İlişkileri 1821-1923*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Şimşir, B. (1985). *Malta Sürgünleri*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Tansel, S. (1991). *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*. C. 3. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

-
- Tolon, A. (2006). *Birinci Dünya Savaşı Sırasında taksim Antlaşmaları ve Sevr'e Giden Yol*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Turan, Ş. (2006). "Mustafa Kemal Atatürk", *İslam Ansiklopedisi*, C 31, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 310-331.
- Turan, Ş. (2021). *Türk Devrim Tarihi*. C. 2. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Volkan, V. Ve Itzkowitz N. (2017). *Atatürk Anatürk*. İstanbul: Pusula Yayıncılık.
- Yazıcı, H. (2020). "1919 Paris Barış Konferansı'nda Türk Tezleri", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(2), s. 1039-1064.
- Yeşilbursa, B. (2020), "İngiliz Büyükelçiliği Yıllık Raporlarına Göre Anadolu'da Millî Mücadele (1919-1923)", *Millî Mücadele 1920*. Editör Umut Karabulut ve İbrahim Bozkurt. Ankara: Nobel Yayınları. s. 109-140.
-